

Izhaja vsak čet. zjutraj in poštino celo leta

Posamezn. 50 p

GRŠKA STRAŽA

GLASILO OBMEJNIH SLOVENCEV

Inserati: Ena šeststolpna petivrsta (prostor 3 mm visok in 42 mm širok) 50 p. Pri večkratni objavi primeren popust. Posamezna številka 50 p

42. šte. 42.

Gornja Radgona, dne 18. oktobra 1922.

IV. leto.

Cirkus Radić & Co.

Prošle dni se je razbobnalo po svetu, da je Njegova Milost Stipica Radić blagovolil izjaviti, da gre v — Beograd. Za človeka, ki ne misli s peto, ampak z glavo je to vendar jasno in čisto enostavno. Prefriganemu demagogu se je začela ustavljati juha, katero je sam skuhal in sedaj se je odločil, da pojde v Beograd. — Naša dnevna politika previsoko ceni ambicioznega rogovileža in zato je z velikim tam-tam-tam naznanila svetu: Radić vendar pojde v Beograd, on pride v parlament, bo prisegel, govoril i. t. d. kakor kadar pride kak cirkus ali menažerija. In Radićeva politika je zares cirkus ter jo tudi njegovi (Radićevi) najboljši pristaši poznajo kot cirkus.

Kdorkoli dobro pozna zgodovino in ono železno logiko, po kateri se vse na svetu maščuje — temu pač mora biti vseeno, ali bo Radić šel v parlament, ali pa ostane doma. Pozitivne koristi ni njegova politika ljudstvu nikdar prinesla: Bodisi takrat, ko je bil aktivni poslanec, bodisi takrat, ko je v zadimljenih krčmah označeval svoj laži-evangelij. — Radić sploh ne spada v jugosl. politiko, ker on pomeni s svojo vrtoglavostjo — samo nesrečo za narod in državo. Za narod: Naj govore tisti zapeljani kmetje, ki so prišli zaradi njegove vrtoglavosti v zapore in se deloma še tam, ne da bi vedeli zakaj, ker so sledili zapeljivim obljubam prefriganega demagoga, ki je razumel ljudstvo našuntati na obstoječo oblast, sam se pa je skrtil in opral roke. — Za državo: S tem, da je hrvatsko ljudstvo oškodoval, je škodoval državi. V ostalem pa je mnogo pripomogel k temu, da naše notranje zadeve niso tako urejene, kakor bi bilo treba. Ako bi sodeloval kot pameten kritik in opozicionalec, ki nekaj razume, bi ga marsikdo občudoval; ker pa se najbrž razun na hujskanje in demagogijo ne razume na pozitivno delo za narod in domovino, pa je ostal doma za pečjo in pušil dolgo pipo.

Ako njegovo politiko le malo bolj natanko pogledamo, vidimo, da ista ni nič drugega kakor dolga vrsta samih prevar in goljufij. Ena farbarija in laž se vrsti za drugo in njegov zadnji trik je bil, da je spráševal ljudi po shodih: Ali bi naj šel v Beograd, ali ne?! Ko so prišle volitve, je ta politični komedijant obljubil svojim pristašem državo brez vojakov, sodnij, žandarjev in davkov. In bilo je dosti takih, ki so mu verjeli. Že takrat je rekel, da ne gre v Beograd. Po volitvah si je naenkrat zmislil, da stopi z demokrati v razgovor, sklopi z njimi sporazum in pojde — v Beograd. Mesto sporazuma si je demokrate dobro privoščil in začel javnost farbati, da bo dosegel jedinstvo s srbskimi republikanci. Res je šel, igral je komedijo in ko je bilo treba nekaj pozitivnega skleniti in storiti, jih je pustil na cedilu. Zopet prevara. Malo pozneje pa si je izmislil, da stopi v stik in dogovor s Protićevo skupino radikalne stranke ter da hoče z radikalci delati. G. Protić je zamanj čakal na Radića, dasi je nalašč zato prišel v Zagreb. Tudi njega je prevaril Radić. — Kmalu za tem je ves oduševljen kričal, da

ne gre v parlament in najsi se zgodi kar hoče. No, zadnji čas pa je razbobnal, da gre v Beograd, to pa samo zato, da potem, če mu kdo stavi kake pogoje, svojo nameru odloži. Kdor zna, pa zna. Četudi lagati in varati. — Pravzaprav Radić ne vé, kaj dela. Svoj „narod“ je tako zbegal, — da je popolnoma brez orijentacije. On nosi težko odgovornost za nadaljni razvoj naše notranje konsolidacije.

Lahko je verjeti, da bo Radić tudi po svoji odločitvi si premislil in ne bo šel v Beograd, kjer bi — ako res kaj razume — lahko hrvatskemu narodu več koristil kot je dosedaj. — Hrvatski listi pišejo o Radićevi metamorfozi (spremembi) nekako v tem smislu: „Radić ima vsaki dan na svoji zamazani suknji drugo število gumbov (knofov), na katere premišluje: bi, nebi, bi, nebi...“ vsled česar dobi njegova „možka“ odločitev vsak dan drugi pomen.

Prepričani smo, da bo stari lisjak tudi topot skušal javnost varati. Le naj! Ljudstvo hrvaško in sploh celokupna jugoslovanska javnost bo imela pač dokaz, da ni Radićeva politika samo velika otročarija, cirkus ali komedija, ampak velik zločin na državi in narodu.

Strupeni vpliv njegove demagogije je sicer zasmrdel tudi po Sloveniji s pomočjo kratkovidnih mamelukov, katere so vse stranke napodile. Vendar ta duh ni škodljiv. Edino sredstvo zoper ta politični smrad je — pamet. Nam je vsako politično naziranje všeč, tudi republikansko, če je pametno, to pa, kar uganja Radić in njegovi zaslepljeni trabanti ni politika, ampak čisto navaden tingl-tangl-cirkus.

Maloazijsko vprašanje in drugo.

Kdo se ne spominja časov, ko smo mislili, da je bila svetovna vojna zadnja vojna. Saj je vse vpilo, da je to zmaga civilizacije in da je nastopil čas trajnega miru na zemlji. Da, pijani smo bili tega veselja, ki ga je tako globoko zasejal v naša srca apostol trajnega miru veliki Wilson. Zaključila se je versailska pogodba in še številno drugih, toda trajnega miru le ni in menda tudi nikdar ne bo. Po zadnji svetovni vojni, se je vršilo že številno vojsk. Pravkar se je bila krvava vojna med Grki in Turki. Grki so skušali doseči vojno glorio v vojni s Turki, toda pri tej igri jih je sreča kmalu zapustila, stopila je na stran Turkov, ki danes slave zmago v Smirni in celi Mali Aziji.

Svet se vprašuje, kje je vendar liga narodov, ki je dajala tako visoko doneče obljube in jamstva, da bo pazila, da na svetu vojsk več ne bo. Kje je? Rodila se je v Versaillesu, toda kam je to dete ušlo, da ga ni nikjer, tega ne ve nihče. Vemo pa, da lige narodov se poslužujeta samo še Anglija in Francija. Kadar tem dvema teče voda v grlo, takrat mora vsa uboga evropejska gmajna vkup. Kadar se lasa kdo drugi, tedaj naj teče kri v potokih, mi ne čutimo teh bolečin, kaj nam mari, tako si mislita Anglija in Francija, ki sčujeta male državice eno proti drugi. Liga narodov bo zabranjevala vojske, tako so rekli. In kako so zabranjevali zadnjo grško-turško vojsko Angleži in Francozi, ki so formirali ligo narodov? Poglejmo! Angleži so zalagali Grke z municijo in orožjem. Francozi na drugi strani so pa zalagali Turke z municijo in orožjem. Na Grke so padale francoske granate, ki so jih bruhali iz sebe francoski topovi. Na Turke pa angleške granate, ki so jih bljuvali iz sebe angleški topovi. To je bila tekma med angleškim in francoskim orožjem. Na obljube lige narodov se ni gledalo, business

je večji in tega potrebujejo Angleži in Francozi. Svet je materialističen in dokler je tak, je nedostopen za trajni mir. To vedo tako Angleži, kot Francozi in liga narodov je samo pretveza, s katero prvi kot drugi samo slepe male narode, katere so organizirali v namen izkoriščanja za svoje imperialistične namene.

Anglija je zvitorepka v diplomaciji. Njej je liga narodov deveta briga. Njeno lastno blagostanje ji je pred vsem. Potem še le drugo. Grško je sčovala proti Turkom, ker če bi Grki zmagali in zavzeli Carigrad, bi bili takorekoč gospodarji njega ne Grki temveč Angleži. Tudi v Mali Aziji, kjer je Anglija podjarmila nove turške kolonije, bi ji nova soseda Grška vedno šla na roke pri zatiranju Arabcev in Turkov, dočim bi Turki vedno sčovali in nergovali proti angleški nadvladi v Judeji, Egiptu itd. Vse to je Anglija računala in odtod pomoč Anglije Grkom.

Francija pa nima pričakovati od Grške pomoči. Njeni prijatelji so bolj Turki, kot Grki. Če bi Turka uničili, bi takorekoč francoska trgovina zgubila tla v Mali Aziji. Anglija bi zagospodovala in razširila svoj trg s pomočjo Grške. To bi pa ne bilo v korist Francije, zato tudi je podpirala krvoločne Turke, ker ji je tako kazaio. Križali so se interesi Anglije in Francije, zato ste obe države dejansko podpirale vojskujoče se države. Obe Anglija in Francija ste podpirale svoje tekmece, ki sta se kavsala med seboj za svoje interese in obenem nevedoč tudi za interese Anglije in Francije.

Kake strune bo ubrala v bodoče angleška in francoska diplomacija v Mali Aziji, je težko ugibati naprej, vendar lahko je ugibati sodeč po dosedanjih spletkarijah obeh, da obe boste skušali slepiti eno drugo v korist svojih interesov.

Javno vprašanje.

V pondeljek zvečer, dne 16. oktobra se je zgodilo, kar so mi moji dobri in skriti prijatelji že teden dni prej povedali. Radi moje pravične in dosledne ter skrajno objektivne kritike obmejnih razmer, ki so postale tako neznosne, da ne kričijo do neba, ampak (sit venia verbo!) smrdijo do pekla, sem si nakopal sovraštvo „komandanta“ tu stacionirane graničarske čete. Bil sem toliko obziren, da nisem niti vsega objavljaj, kar so napr. prinesli demokrati listi a la Tabor ali Nova Pravda (NSS) in celo srbski listi ter sem sporočal javnosti sama gola fakta. V mojih izveštajih ni bilo nikdar tendencioznosti, ker sem po svojem naziranju panslavist in nikakor sovražim Rusov kot takih, ampak z njimi sočustvujem, kakor je dolžnost vsakega pravega Slovana. Kot novinar sem si vzel toliko svobode, da sem kritiziral delovanje tukajšnje obmejne graničarske čete ter obsojal neaktivnost in surovost, s katero moštvo te čete nastopa. Vedno pa sem omenjal, da nočem delati niti najmanjše krivice onim dobrim vojakom, ki se taktčno obnašajo — (seveda iz lastne inicijative, ker od komandanta niso dobili lepih nauk!) — in sem vedno obžaloval, zakaj naša vojaška uprava ne iztrebi teh skrajnoškodljivih elementov iz pogranične trupe. V pogranični trupi bodi elita moštva, ker po njej se naj sodi cela država. Ako pa kdo sodi našo državo in njen notranji ustroj po barbarstvih, ki se dogajajo na naši državni in uarodni meji, dobi kaj žalostno sodbo. — To kar sem pisal proti nerednostim v obmejni službi ponavljam in obžalujem, da nisem izbral onih kalibrov, ki bi bili potrebni, da se iztrebi taka protidržavna golazen od naše državne meje, od meje one naše domovine, katero hočemo pred tujci dvigniti in ne ponižati kakor to na žalost delajo njeni ekspONENTI, katere država tako drago in luksuzno plačuje. — Ker sem si torej dovolil svobodno kritiko resničnih razmer, ki so naravnost državni škandal, je čutil komandant oddelka ali čete, da pošlje na mojo osebo 6 mož, z nalogom, da me ubijejo in v Muro vržejo. O tej nakani sem bil že dolgo informiran, vendar nisem taki vesti pripisoval nikake važnosti in pomena ter sem mirno spal in šetal dalje. — Vprašam gospod

komandanta: Ali je to res, kar so vojaki pred pričami, ki so najmanj toliko pošteni džavljani, kakor on, izjavili, ali ne? — Vprašam itak preveč potrpežljivo javnost: Kakšne razmere so to? V Evropi ni človek niti varen pred hajduki in morilci, ki zasledujejo človeka ponoči. Ako rečem, da so to balkanske razmere, delam krivico Balkanu in Arnavtom. To niso niti turške razmere! In tako sodrago plačuje država? Kam smo prišli! — Pristojno politično oblast pa prosim, da o stvari povede natančno preiskavo in bom poskrbel, da ta dični komandant dobi primerno nagrado! — Pisanje „Murske Straže“ bodi moj edini zagovor in obenem dokaz, kako jaz pojmem državo in varstvo njenih interesov na državni meji.

Roman Bendé.

Tedenske novice

Pametna beseda. Dr. Niko Županič je objavil v „Slov. Narodu“ daljši članek, ki vsebuje zelo pametno stališče o vprašanih bližnjega Vzhoda v sledečih odstavkih: „Na vsak način moramo spremeniti našo politiko napram Bolgariji, ker kar ona danes dobi, to bo v bližnji ali daljni bodočnosti naše, to bo jugoslovansko. Bolgariji bi bilo treba dati vzhodno Trakijo z Jedrenjem (Adrianopol) do črte Midia—Enos, ki ji je prisojena po londonskem miru (1913), Carigrad pa in morske ožine naj balkanski narodi skupno upravljajo tako, da bodo pristopne celemu svetu, posebno pa Rusom“. — To stališče smo mi vedno zastopali in branili. Dr. Niko Županič je predsednik Narodno-radikalne stranke v Sloveniji.

Grško-turška vojska je zaenkrat končana in podpisano je v Mudaniji premirje pod pogojem, da mora Grčija tekom 14 dni izprazniti Trakijo. Grčija je bila tudi vsled dogodkov doma pritisnjena ob zid. Venizelos je še vedno v Parizu, v Grčiji pa je razglašeno obsedno stanje in zaukazana mobilizacija za obrambo Trakije. Toda mobilizacija se ni obnesla (kako neki?!), v Trakiji pa se je uprlo grško vojaštvo, ki že dolgo časa ne pozna nobene discipline več. Vojaštvo je pomorilo nekaj častnikov, nekaj pa jih je pozaprlo ter nato izvolilo sebi vojaške sovjetje. Prebivalstvo Trakije, zlasti Drinopolja, beži v Bolgarijo, da si vsaj reši golo življenje. Bolgarija, ki ima že itak na stotisoče izbeglih raznih narodnosti: Macedoncev, Bolgarov, Rusov itd. mora sprejemati v svoje okrilje še trakijško prebivalstvo. In potem bodo prišli še razni oderuhi za vojno odškodnino. Nikdo ji ne ne da ničesar, vsak jo pa peha in zapostavlja, predvsem pa njen sosedni slovanski brat, ki zahteva svojo libro mesa, kakor Shylok v Sheakspearjevi drami. Sedaj je čas, da se Srb in Bolgar sporazu-

meta in zagotovita sebi izhod na Egejsko morje ter osvobodila Slovane pod grškim jarmom. Narodom in pokrajinam naj se da avtonomija, pa bo mirna ne samo Bosna in Trakija, pač pa tudi Macedonija, ki je od nekdanj jabolko razdora med brati.

Konferenca v Mudaniji je zaključena s sporazumom, na katerega so pritiskali grški in turški delegati. V Mudaniji podpisani protokol vsebuje določbo, da morajo Grki izprazniti Trakijo v 14 dneh. Grška delegacija je izjavila, da sprejme predloge zaveznikov s pridržkom, da se rok za izpraznitev Trakije podaljša in da se obdrži leta 1914 določena meja ob Marici.

Pravo lice angleške politike in ranljive strani njenega položaja v svetu dobro označuje ruski politik Radek, ko pravi v nekem svojem članku glede orientskega vprašanja in angleškega prizadevanja, spraviti druge države v vojno za svoje interese: V Egiptu je Lloyd George dal proglašiti neodvisno državo in je 27. februarja v angleški zbornici dejal, da imajo Egipčani na razpolago svobodo, da si ustvarijo življenje in zakone po svoji volji. Toda širšemu občinstvu še ni znano, kako ta svoboda v resnici izgleda. Voditelj egiptovskega osvobodilnega gibanja Zaglul-paša je zaprt na Gibraltarju. Novi egiptovski kralj je sluga Anglije. Drugi voditelji egiptovskega narodnega pokreta so dobili od angleškega vojaškega sodišča po 7 let ječe. Zato sloni nova „neodvisna“ egiptovska država zgolj na bajoneti angleškega vojaštva ob Sueškem prekopu ne pa na volji ljudstva. Točno tak je položaj v Mezopotamiji. Tam so tudi postavili kralja po angleški milosti (Faisala) s tem, da so kupili glasove arabskih poglavarjev. Toda ti so se takoj izneverili, ko so čuli o novi ofenzivi Kemal-paše. Zdaj vlada tam general Cox, ki je vse Faisalove ministre zaprl, o kralju pa razglasil, da je obolev na slepiču“. Tudi tukaj se vzdržuje mir z bajoneti maloštevilnega kora. — Z grško polomijo je prišla Anglija v veliko zagato, proti Turkom iz Azije ni dobila pomoči in tako so razumljivi poseti in napor angleških odposlancev v Beogradu in Bukarešti.

Davek na samce v Vojvodini. Vojvodinski zdravstveni odsek je poslal v Beograd zakonski predlog, da naj se uvede takozvani samski davek in davek na take zakonske pare, ki živijo brez otrok. Dohodki tega novega davka bi se uporabili za osnivanje prepotrebnih zdravstvenih ustanov. Tako bi se naj odprl v Vršču, Subotici in Vel. Kikindi zavod za dojenčke, v Velikem Bečkereku veneriška ambulanta in novosadski bakterio-

loški zavod bi se znatno razširil in povečal.

Kraljević Jurij ne sprejme vladinih predlogov. Dne 6. t. m. je imel ministrski svet sejo, na katero je bil povabljen tudi kraljević Jurij. Kraljević je prišel in izročil vladi pismo, v katerem izjavlja, da mu ni mogoče s svoto, ki mu je določena osnovati redno življenje, primerno njegovemu stanu. S to svoto ne more odplačevati dolgoy, katere je moral narediti tekom let. Če bi se mu preskrbelo v Beogradu posebno stanovanje in se mu dalo primerna vozna sredstva bo pristal, čeprav nezadovoljen, na določeno svoto. Ker to pismo ni odgovarjalo na stavljena vprašanja seje, je vprašala vlada kraljevića, če priznava dvorski statut in če se hoče pokoravati odredbam, ki izhajajo iz tega statuta. Kraljević je odgovoril, da na to ne bo dal odgovora. Na vprašanje, če bode šel v Niš, je izjavil, da v Niš noče iti. Vlada je sklenila, da se razgovor sprejme v zapisnik in da ministrski predsednik obvesti o vsem tem kralja ter se bo zato sklical dvorski svet. Kakor izgleda, še dolgo ne bo te nelepe komedije konec.

Tri velike slavnosti. Proslava zmagovalne bitke pri Kumnovu se vrši od 24. do 26. t. m. Dne 24. t. m. bodo med Kumanovim in Skopljem veliki manevri, katerih se udeleži 10.000 vojakov. V Kumanovu se vrši služba božja in pomen padlim junakom, zvečer bo pa svečan banket. Dne 25. t. m. pa odpotujejo udeleženci v Skoplje, kjer bo naslednjega dne proslava osvoboditve Skoplja. V Mitrovici prenoče udeleženci, naslednjega dne pa odpotujejo v Peč, kjer se bo vršilo slavnostno vstoličenje patriarha. Slovenija bo pri slavnostih zastopana po šestih oficijelnih reprezentantih.

Radić hoče priznati ustavo. Kakor poroča „Beograjski dnevnik“, je v vrstah Radićeve stranke veliko razpoloženje za politiko popolnega pomirjenja med Srbi in Hrvati. Poslanec Angjelić (demokrat) je imel v Zagrebu konferenco, kateri je prisostvoval tudi Radić. Na konferenci so razpravljali o vseh vprašanih narodne in državne politike Srbov, Hrvatov in Slovencev. Govorili so tudi o skupni proslavi praznika velike zmage na Kumanovem. Radić je tudi izjavil, da je pripravljen udeležiti se s svojimi poslanci kumanovske proslave ter da tako javno priznanje Srbiji za njeno sodelovanje pri ustvarjanju naše domovine. Naglasil je, da moramo Evropi pokazati, da smo Srbi in Hrvati sposobni svoje stvari sami uspešno uravnati v iskrenem sporazumu. „Beogradski dnevnik“ je nabil tudi lepak, na katerem je napisano: „Radić pride v Beo-

Arbogast Reiterer. O. T. —

Skrivnostni glasovi iz drugega sveta.

(Dalje.)

Ker Homen Christo ni poznal niti ni hotel priznati psihičnih (duševnih) pojavov, je poslal naslednji dan po policijskega uradnika, da bi bil priča dogodkov prihodnje noči. Hotel je razgrajata na vsak način prijeti... Dobil je podčastnika in dva policijska uradnika. Ko nastopi noč, se postavi podčastnik zunaj v vrtu pred vhod. Oba uradnika, Christo, Paredes in še en drug prijatelj Sotto Armas, ostanejo znotraj. Luči ugasnejo. Takoj slišijo udarce v pritličju... Homen Christo odpahne vrata, ne vidi pa nikogar razen podčastnika... Sedaj je moral prežati podčastnik znotraj, uradnika pa zunaj. Ista prikazen kakor prej. Potem postavi Homen Christo prijatelja Paredesa in Armasa s podčastnikom v pritličje, gospo in obe dekleti v njih sobeh, enega uradnika pa v sobo, kjer je spal Paredes. Sam ostane na stopnišču. Ko je hotel uradnik, ki je bil v sobi, sestiti na klop, mu jo nekdo tako naglo izpodmakne, da pade na tla... Hkratkami zadoni iz te sobe oster vrišč, kakor pri

kakem strašnem boju; vsi pribežijo tja trdno prepričani, da je policijski uradnik razgrajata končno ulovil. Kaka prevara! Nikogar ni bilo razen policista, ki je udrihal s sabljo na levo in desno, se zatekel v majhno oblačilnico ter tam v razjarjenosti razbil stekleno omaro. Ubogi človek je bil ves divji. Morali so ga s silo ukrotiti...

Homen Christo zavzame svoj prostor na stopnišču, pa dobi na levo čeljust tako strašno zaušnico, da si ovito zakriči. Zdelo se mu je, kakor da kdo z železnimi prsti trga meso raz njegovo lice. Vsi, ki so pribežali, še opazijo svežo sled na čeljusti. Cela družba zapusti zdaj — bilo je opolnoči — vsa preplašena hiša. M. Homen Christo prebije konec noči s svojimi prijatelji v hotelu. Potem dá hišo v najem, toda čez dva dni zahteva nov najemnik svoj denar nazaj, češ da v hiši ni mogoče bivati.

Kakor pravica doni ta pripoved in težko bi ji mogli verjeti, če bi nam ne jamčili za istinost „Anali psihične znanosti“, ki se v njih ravnotako nahaja to poročilo, kot strogo znanstveno glasilo raziskovalcev.

Čuden slučaj „straha“, ki se je vedno držal medija t. j. vedno pojavil le v bližini gotove osebe, nam poroča iz leta 1911 „Časopis za

spiritizem“. Ogrski list „Uz Ujsag“ je prinesel poročilo takrat, ko so se pojavi prikazali. Preiskovala in opazovala sta jih posebno notar dr. Stefan Borbely in okrajni sodnik Doczy v Körösbanyji na Ogrskem.

1. decembra 1910 je vstopila štirinajstletna romunska deklica — analfabetka — v službo pri okrajnem sodniku Valentinu Doczyju v Körösbanyji. Zvečer dne 31. decembra 1910 sta prišla k sodniku notar dr. Borbely in njegova soproga, da bi v prijetni družbi obhajali Silvestrov večer. Ko odbije ura polnoči in so si pričujoči pravkar voščili veselo novo leto, začne na okna in zid dežiti kamenje, kosi lesa, led, pesek, koruzni storži itd. Sodnik in notar bežita oborožena s samokresi in palcami ven, da preženeta dozdevnega napadalca. Nikogar ne vidita, reči pa padajo naprej. Preplašena prideta nazaj v sobo, kjer po prvem strahu prizna romunsko deklico, da deži radi nje. „Če sem v katerem kraju en mesec v službi, moram proč. Po enaintridesetem dne v pada na mene kamenje, zemlja, les, koruzni storži. Pomagaj mi, o Bog, sicer umerjen.“ Te pravljice ni nihče verjel.

(Dalje prihodnjič.)

građ na skupščino.“ Podnaslov se pa glasi: „Sporazum s hrvatskim blokom dosežen v vseh vprašanih državne in narodne politike. Radić pristaja na to, da pride v Beograd. Prisostvoval bo z vsemi poslanci na Kumanovski proslavi. Sporazum je dosežen brez revizije ustave. Obširneje v dnevniku“. Čitajte uvodnik današnje številke!

Dopusti državnih uslužbencev. Državni uslužbenci imajo vsako leto pravico na dopust, ki znaša za uradnike do 5 let službe 15 dni, do 15 let 25 dni, do 25 let 35 dni, nad 25 let 45 dni. Za poduradnike in sluge: do 5 let službe 10 dni, do 15 let 15 dni, do 25 let 25 dni, nad 25 let 30 dni. Predstojniki uradov odločajo po predpisih pravilnika, kdaj more uslužbenec nastopiti svoj dopust.

Draginjske doklade orožnikov. Na predlog notranjega ministra je dovolil finančni minister povišanje draginjskih dokladov za orožnike.

Zdravstveno stanje Rusije. Dr. Nansen razglasa rezultat sanitarne konference, ki se je vršila v Varšavi. Konferenca je dognala, da je bilo minulo leto v Rusiji 30 milijonov ljudi bolanih na pegavici, 10 milijonov na povratni mrzlici in 2 milijona na kugi in koleri. Največ smrtnih slučajev je zahtevala pegavica in sicer nad 3 milijone. Bolezni še do danes niso prenehale in se širijo najbolj po Ukrajini, kjer še narod sedaj gladuje. Velika nevarnost obstoja, da se razširi pegavica tudi po Poljski ter Rumuniji in od takaj po ostali Evropi. Nansenov pomožni odbor bo razširil svoj delokrog tudi na pobijanje in zajezitev kužnih bolezní.

Izselitev v Ameriko. Izseljeniška kvota za Slovenijo, to je 700 izseljencev, je izčrpana. Deželna vlada je prosila, da se za Slovenijo dovoli nadaljnjih 500 izseljencev, pa je od vlade v Beogradu dobila odgovor, da je to nemogoče, češ da je vse razdeljeno po pokrajinah, ki so dovoljeno število potnih listov že izdale, ali pa izdajo v najkrajšem času. To se pravi, da za Združene države Severne Amerike iz Slovenije letos več ni mogoče dobiti potnega lista in se vsaka taka prošnja odbije. Po predpisih se v število izseljencev vračuna vsaka oseba brez ozira starosti in brez ozira na to, če ima samostojen potni list ali pa skupnega z družino ali kako drugo osebo. Torej vsaka oseba izpolni eno številko od dovoljene kvote. Pri teh predpisih pa veljajo gotove izjeme. Potni list za Severno Ameriko dobijo še v nadalje in izven kvote te-le osebe: 1. Državni uradniki. 2. Izseljenci, ki potujejo samo skozi severnoameriške Združene države. 3. Turisti in trgovci, ki potujejo po trgovskih poslih. 4. Izseljenci pod 18. letom starosti, katerih starši so ameriški državljani. 5. Izseljenci, ki so prišli iz Amerike in se vračajo v roku 6 mesecev, računajoč ta rok od dne, ko so zapustili Ameriko, do dne, ko zopet stopijo na ameriška tla. 6. Izseljenci, ki so duševni delavci. Vsakdo izmed teh pa mora imeti trdne dokaze z ozirom na potovanje, ker postopajo Američani pri pregledu potnih dokumentov zelo strogo.

Slavnosti 50letnice „Glasbene Matice“ je že določen spored. 8. decembra 1922 predava dr. Mantuani o razvoju slovenske glasbe itd. in o vplivu Glasbene Matice na njen razvoj. 9. decembra priredi velik vokalni koncert z vodstvom ravnatelja Mateja Hubada. Matičin zbor zapoje poleg novejših tudi nekaj starih slovenskih, že zgodovinskih pesemskih skladb. Za 10. december je določen orkestralni koncert, ki ima na svojem programu le simfonična dela naših skladateljev: Lajovica (najnovejše delo: psalm 41, 42 s tenor-solom, zborom in orkestrom), Premrla (suitsa v 2 stavkih), Škerjanca, Adamiča, Jeraja in Ipavica. O teh lepih programih prinesemo še natančnejše poročilo, za danes le opozarjamo na te krasne Matične praznike.

Prošnja „Družbe sv. Cirila in Metoda“. Našim šolam v obmejnih krajih, zlasti na severni meji, primanjkuje šolskih in učiteljskih knjižnic. Znano je, da so za časa Avstrije po teh krajih pritiskale na naše šolstvo vse mogoče sile, da bi čimpreje potujčile naš rod. Na te kraje so se nameščili nemčurski učitelji, ki niso že po svoji morali prav ničesar storili v prid slovenske stvari. Zato tudi ne najdemo na vseh teh šolah skoraj prav nikakih slovenskih knjig bodisi za učence kakor tudi za učitelje. Še bolj žalostno pa je v tem oziru v Prekmurju. Na Družbo prihajajo dan za dnevom prošnje za slovenske knjige. Družba je ustregla, kolikor je mogla, poslala ji je zaloga knjig. Vse rodoljubno občinstvo prosimo: Pogledajte doma po svojih v podstrešju in vse povsod, kjer imate kaj knjig, ki jih ne rabite, zberite jih in pošljite jih v pisarno „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljano. Da se na poštini prihrani, skušajte jih oddati ob priliki osebno ali pa po kakem znancu, če pa to ni mogoče, pošljite jih po pošti. Tozadevni stroški se vam na željo povrnejo. V imenu naše mladine Vas prosimo, uvažujte našo prošnjo.

Uživanje pokojnin v inozemstvu je brez posebnega dovoljenja finančnega ministra nedopustno, ne glede na to, ali je prejemnik že pred preobratom živel na ozemlju, ki je sedaj za nas inozemstvo, ali se še le pozneje preselil tje. Delegacija ministrstva financ nas uradno obvešča, da morajo vse sranke, ki še nimajo tega dovoljenja, brez odlašanja prositi zanje, sicer jim bo daljnje izplačevanje mirovine ustavljeno — vsem brez izjeme. O tem naj tuzemski svojci in pooblaščenci obvestijo v inozemstvu bivajoče umirovljence. Prošnja se vložijo, če je umirovljenec že v inozemstvu, pri kompetentnem poslanstvu, če pa še le namerava iti v inozemstvo, pa pri delegaciji ministrstva financ. Prošnje je treba natančno utemeljiti in je priložiti a) dokaz o našem državljanstvu; b) mirovinski dekret in c) dokazilo, da je stranka za prebivanje v inozemstvu opravičena. Vsak drugačni postopek bo stvar samo zavlekel. Ako delegacija ministrstva financ ne prejme do konca tekočega leta obvestila finančnega ministrstva, da je uživanje mirovine v inozemstvu dovoljeno, bo izplačevanje mirovine ustavljeno. Zato naj se vsak hiti.

Roparsko slovo Avstrijcev iz Libelič. Avstrijci so se pred svojim odhodom iz Libelič ovekovečili z grdim činom. Izropali so vsa javna poslopja. Vse, kar je bilo premakljivega v gasilnem domu, občinskem uradu in šoli, so odnesli. Da odnesli so celo peči, kotle, štedilnike in okna! Vse to so izvršili ob asistenci avstrijskih orožnikov, češ da je tako ukazalo ukazalo okrajno glavarstvo. Ali je bankrotna Avstrija padla že med apaše?

Dopisi.

Gornja Radgona. Deževno vreme traja dalje. Samo en dan je bil presledek v tek. mesecu. Vinogradniki so prisiljeni, da poberejo grozdje. Po poročilih iz našega okraja, se je letos v splošnem dosegla večja količina od lanskega pridelka. Vsled neugodnih vremenskih razmer vsebuje novo vino povprečno 14 do 16 stopinj. Najde se pa tudi močnejše vino — seveda izjemoma iz vinogradov z izjemno dobro kulturo in ugodno solučno lego. — Kupci za vino se slabo oglašajo. Glede cen velja tu načelo, da se za liter in stopnjo plača ena krona. V splošnem primanjkuje vinske posode, ker so ljudje večinoma porabili isto za sadjevec, katerega se je letos zelo mnogo pridelalo. — Graničarji. Kakor se čuje, ne odide oddelek graničarjev od-tu, ampak se prideli v interno obmejno službo in bo podrejen finančni upravi. Nam je to končno vseeno, vendar odločno zahtevamo, da morajo mostno službo spravljati le inteligentni, uljudni in taktični ljudje, četudi bi bilo treba takih naročiti recimo iz Kitajske. Naša je zahteva patrijotična, domoljubna,

neuljudno in surovo banditsko obnašanje obmejnih stražarjev pa je protidržavno, ker škoduje ugledu države na zunaj. Upamo, da nas bo pristojna oblast v tej pravični stvari podpirala. — Obmejni koledar. Kdor od tukajšnjih trgovcev, gostilničarjev in obrtnikov želi inserirati v Slov. Obm. koledarju, naj se takoj prijavi in prinese besedilo. — Za Goriško Matico se je oglasilo po prizadevanju neumornega g. A. Goršeta skupaj 13 naročnikov, ki dobijo svoje 3 lepe knjige v prvi polovici meseca novembra. Kako je v drugih krajih?

Gornja Radgona. Zopet graničarska četa. Akoravno smo še toliko obzirni, da ne prinašamo vseh škandalov, ki jih ta četa pod poveljstvom g. Petroviča počinja, vendar si ne moremo kaj, da zopet spregovorimo jasno besedo. — Da nas pa nikdo ne bo sumničil, da takozvanim Wranglovcem zato nismo naklonjeni, ker so — Rusi, že a priori zavračamo ta podli in skrajno bedasti očitek ter povdarjamo, da so nam Rusi kot Slovani dragi in kot gostje iz nesrečne domovine tudi dobrodošli. Vse slovensko časopisje brez razlike strank (torej ne samo Murska Straža) je obsojala brutalno nastopanje in neolikano vedenje nekaterih elementov, ki mečejo slabo luč na celo četo, kjer so brezdvomno pametni, razsodni in tudi inteligentni ljudje. Po našem skromnem umevanju spada na mejo elitna trupa, ne pa kaki poljski stražari, od katerih nekaj surovežev osobito zadnje dni nastopa tako nedostojno in barbarsko, da se poštenemu človeku zgabi. Na žalost sta to — dva Hrvata. Prošlo nedeljo sta se v neki gostilni tako absurdno vedla, da sta profanirala s pretvaro teksta celo našo državno himno in še-le na poziv slov. redarja sta komaj obmolnila. — Sledeči pondeljek zvečer sta ista dva človeka kričala po ulici na naš list in našega urednika v najbolj ostudni formi. Seveda, vsega tega gospodin Petrovič ne vidi, v dele in čule pa so številne priče, katere je uprav huronsko kričanje prizvalo na cesto. — Preskrbelo se bo, da bodo kompetentni ljudje pri vladi zvedeli za vse to. Skrajni čas je, da drž. oblast v interesu ugleda države in varnosti državljanov ukrene potrebne korake. Teh razmer je že vsakdo sit, tudi najbolj strpljivi državljani.

Ljutomer. Ob priliki blagosloavljanja zvona vaške kapelice v Vogričevcih in novega križa posestnika Tomaža Feuša v Vidanovcih so gosti darovali za Katoliški dom v Ljutomeru 531 kron. Bog povrni! Posnemajte!

Kmetijska podružnica Sv. Križ-Vučjaves priredi v nedeljo 22. oktobra po rani službi božji v šoli v Križevcih zborovanje s predavanjem iz kmetijske stroke, isti dan popoldne po večernicah pa v gostilni Jos. Kosi-ja „kmetisko veselico“ z vinsko trgatvijo, godbo in s plesom. Vstopnina 5 Din. Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo trijerja, se p. n. občinstvo vabi k številni udeležbi.

Sv. Križ pri Ljutomeru. Naša Dekliška zveza vabi domača in sosednja dekleta, kakor tudi vse drugo občinstvo na svojo desetletnico, ki jo obhaja v nedeljo dne 29. okt. 1922. Ker hoče svoje bodoče delovanje postaviti pod varstvo božjega Srca, se vrši pri pozni službi božji našega slavnega rojaka g. dr. Mat. Slaviča po skupnem sv. obhajilu posvetitev vseh članic presv. Srcu Jezusovemu. Takoj po večernicah pa bo v dvorani slavnostna prireditev z nagovori, petjem, poklonilnim prizorom in 6 dejansko igro „Zmaga najsv. Zakramenta“. Vstopnice si čimpreje oskrbite v trgovini g. Lovrenčiča in dr. Na veselo svidenje!

OBRRTNA BANKA, PODRUŽNICA V LJUTOMERU

Inter. telefon št. 2

izvršuje vse bančne transakcije najkulantnejše

Račun ček. urada št. 12.726

Razne vesti.

Ilustrovaná zgodovina katoliške cerkve. Ravnokar je izšla v drugi izdaji „Strojeva Kratka zgodovina kat. cerkve“ z dvajset slikami. Najbolj merodajna sodba o tej knjigi je pač ona, ki jo je o njej izrekel tedaj, ko je izšla prva izdaja, slovenski zgodovini pokojni kanonik dr. J. Gruden. Ocenil je knjigo v Slovenskem učitelju in pisal med drugim: „Predvsem naj povdarjamo eno dobro lastnost Strojve Cerkvene zgodovine, ki je zelo važna in se je doslej premalo pri nas upoštevala, namreč to, da med splošno cerkveno zgodovino vedno upleta tudi dogodke iz domače slovenske zgodovine. S tem se v učencih vzbujá zanimanje za predmet. — Pisatelj nove Cerkvene zgodovine je samostojno obdelal zgodovinsko stvarino in podajajučencem najimunitnejše dogodke iz splošne in domače cerkvene povestnice. V lepi glatki slovenščini. S tem je zadel pravo smer in pokazal naslednikom, kako je treba obdelovati zgodovinsko učno stvarino. Tudi iz razdelitve tvarine, iz dogodkov in oseb, ki se opisujejo v posameznih poglavjih, je spoznati, da je pisatelj zgodovinske tvarine dobro obvladal in je modro omejil na one stvari, ki se za učence naših slovenskih šol najpotrebnejše in najzanimivejše. Splošno rečemo še enkrat: „Strojeva Kratka zgodovina kat. Cerkve“ je zelo primerna, modro sestavljena, lepo upremljena učna knjiga. — Nova izdaja je vsestransko izpopolnjena, zlasti jo krasi lepe, dobro izbrane slike, ki so velikega pomena za zgodovinski pouk. Knjiga je izšla v zalogi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani in stane lično in trpežno vezana 26 Din; namenjena je sicer šolam, zlasti meščanskim šolam in višjim razredom osnovnih šol, pa bo dobrodošla vsakemu, kdor se hoče poučiti o zgodovini sv. Cerkve, zlasti o veliki ljubezni in o velikih dobrotah, ki jih je sv. Cerkev skazovala človeštvu v vseh časih.

Nova knjiga. Dr. Vinko Šarabon „Zgodovinske anekdote 1922“. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 10 Din. — Slovenci nimamo doslej še nobene zbirke anekdot, kakor jih imajo drugi narodi, Francozi, Angleži, Nemci, Rusi. Dr. Šarabon je zbral anekdote, ki so bile raztresene po raznih številkah Mentorja in jim je dodal še precej novih. Anekdote so urejene pod poglavji, kakor „Dobro srce“, „Domišljavost“, „Hudomušnost“, „Nesramnost“, „Ponos“, „Zatajevanje“, „Moška beseda“, itd. 20 takih poglavij obsega Dr. Šarabonova knjiga. Največ je zgodovinskih, saj pisatelj je znan zgodovinar. Zastopana je tudi literatura, gledališče, medicina, vojaštvo, dijaštvo itd. Vsakdo pride na svoj račun. Pisatelj se je ravnal po Goethejevem izreku, da vsakdo pride na svoj račun pri onem, ki nudi raznovrstno blago. Resen mož in veseljaček, izobrazena dama in priprosta žena, vsak bo dobil nebroj anekdot, ki mu bodo ugajale. Pri nekaterih občudujemo fino poanto, pri drugih hudomušnost, pri tretjih duhovitost, pri nekaterih sili poučna stran v ospredje, druge zopet izvajajo smeh na še tako mrk obraz. Kdor se hoče prav do solz nasmejati in pa objednem brati vrlo poučno čtivo, naj seže po tej krasni zbirki, ki se odlikuje tudi po lepi slovenščini. Knjižica spada v vsako šolsko knjižnico, ker nudi mnogo poučnega in vzgojnega, a je ob jednem tudi redkost, ki spada med naše humoristične spise. Tudi čitalnice bodo naročile več izvodov, istako naša izobraževalna društva, ker bodo ljudje prav pridno posegali po tej velezabavni in objednem poučni knjigi.

Licencovanje in premovanje bikov v okraju G. Radgone. Dne 9. in 10. t. m. se je vršilo v gornjeradgonskem okraju licencovanje in premovanje bikov. Kakovost priganega blaga je bila z ozirom na dolgotrajno sušo nad vse pričakovanje dobra; ni pa zadovoljevalo število priganih bikov; temu je krivo deloma dejstvo, da so kmetovalci radi pomanjkanja krme skrčili na minimum število živine, ki jo hočejo prezimiti; deloma pa je kriva popolna brezbržnost živinorejcev; medtem, ko so se apaški Nemci odzvali pozivu okr. odbora skoro polnoštevilno z odličnim materijalom, ni bilo n. pr.

pri Sv. Juriju ob Ščavnici niti enega repa. No seveda — kje pa naj najdejo Šentjurčani še časa za tako vsakdanjo stvar kakor je živinoreja, ko pa se s pridom in vsestransko pehajo za politiko in njenimi zvišenimi cilji. V celem je bilo priznanih 48 bikov; od teh licencovanih 24 in premovanih 27; vrsta daril je sledeča: 1. Bikorejska zadruga Okoslavci (oskrbnik g. Neme Fr.) K 800; 2. Triller Franc, Konjišče 700 K; 3. Znidarič Jož., Očeslavci 600 K; 4. Rumpler Anton, Vratjavas 600; 5. Kavčič Franc, Stav. vrh 500 K; 6. Tratnek Stefan, Črnci 500; 7. Stramič Karl, Dragotinci 500 K; 8. Kreft Alojz, Očeslavci 500 K; 9. Festl Marija, Lutverci 500 K; 10. Tretnak Ivan, Segovci 400 K; 11. Tašner Hinko, Mietsdorf 400 K; 12. Farič Štefan, Rihtarovci 400 K; 13. Hamler Jos., Orehovci 400 K; 14. Kebler Jak., Črešnjevci 400 K; 15. Grün Leopold, Drobotinci 300 K; 16. Šutja Anton, Kapela 500 K; 17. Tonek Alojz, Lutverci 300 K; 18. Gollmann Iv., Segovci 300 K; 19. Kranzelbinder Josip, Črnci 300 K; 20. Kirbiš Franc, Ivanjševci 300 kruna; 21. Sinko Mih, Dragotinci 300 K; 22. Zorko Jože, G. Ivanjci 300 K; 23. Knaflič Karl, 200 K; 24. Sommer Jos., Drobotinci, 200 K; 25. Breznik Dominik, G. Ivanjci 200 K; 26. Kavčič Franc, G. Ivanjci 200 K; 27. Holz Jakob, Črešnjevci, 200 K; O razdeljevanju nagrad bodo imenovani obveščeni potom občinskih madov.

Naš narodni jezik. Ponovno se dogaja, da smo primorani javno grajati grdo razvado, da se naš jezik na nečuden in nedopusten način v besedi in v pisavi trpinči in mrcvari. Očitano se nam je že iz tega naslova, da smo pretirano malenkostni in šovinistični, kar nas samo potrjuje v našem prepričanju, da ima naša javnost za čistost jezika premalo spoštovanja in prav nič čuta in smisla. V naši družbi še danes vlada prepričanje, da je sramotno in znak male in nezadostne naobrazbe, ako ne znaš dovršeno nemško pisati in govoriti. Ako naj velja to za jezik, ki je nam tuj in glede kojega pravimo mi, da je prav in dobro, da ga znamo, kaj naj rečemo onim našim ljudem, ki svoj materni slovenski jezik naravnost prostaško mučijo in ubijajo. Sramota je to najgrša, proti koji se mora upreti vse. Naš narodni jezik je naša narodna kultura, ki jo moramo gojiti, izpopolnjevati, ljubiti in spoštovati. Kdor zato nima smisla, čuta ali časa, greši proti kulturi naroda in ni vreden, da živi od naroda. Ponovno nam prihajajo pritožbe, kako se po naših hotelih in gostilnah pišejo jedilni list iz našega reprezentančnega kopališča in zdraviliške restavracije v Rogaški Slatini. Poleg nemškega besedila na jedilnem listu, proti kojemu nimamo nič, ako že mora biti francoska stran izpolnjena v Rogaški Slatini l. 1922. v nemškem jeziku, najdemo na slovenski strani jedilnega lista tako strahovito mešanico in take izraze, da vstajajo človeku lasje in ga mine tek, četudi je kuhinja še tako dobra. Samo nekaj primerov v premissljanje zdraviliški upravi in zdraviliški restavraciji v Rogaški Slatini: pokovani grašak, Možak, pire od krompir, krompir od maslom, restana krompir, kuhano teledina, Feiner narezek, Fini plušica s cmoki, pirinač, Rakje majoneza itd. Ali naj bo to srbsčina ali „jugoslovansčina“, v latinici je pisana, pa hrvaščina tudi ne bo — pač pa je to ono, s čemur kažemo v svetovnem kopališču odličnim domačinom in tujcem našo kulturo, našo sramoto, da bi najrajše na lastnih tleh v državnem zdravilišču pred tujcem zatajil, da si Slovenec in Jugosloven, ker te je sram te sramote. Našega jezika nismo včeraj znašli, srbohrvaščina tudi ni letos nastala, karkoli pa se piše, naj se piše tako, da nas ne bo sram vzeti jedilnega lista v roko, in iskati nemškega teksta za tolažbo in razumevanje pa naj bo to v malem hotelu v Celju ali pa v svetovnem našem kopališču. Za tako nedostojno nemarnost ni izgovora za nikogar in nikjer!

Boljševiški bankokrat. V Stockholm je prispel osebni tajnik Zinovjeva-Apfelbauma, ki je obenem z Bronsteinom-Trockim eden prvih poglavarjev sovdepije, da se v imenu svojega gospodarja dogovarja o nakupu neke švedske banke. Zinovjev ponuja 2 milijona švedskih kron.

Obmejni Slovenci!
Zbirajte
za Obmejni tiskovni sklad!

Išče se zanesljivo priletno dekle pri Kapeli, katero bi znalo kuhati in opravljati pčišno delo. Plača po dogovoru. Naslov pove uprava „Murske Straže“.

Krojaške pomočnike
za boljše in trajno delo sprejme takoj
JOS. JELOVŠEK — LJUTOMER

Proda se
en koncertni glasovir in
en harmonium 7 registrov
v kavarni Kermeny v Murški Soboti.

Sprejme se takoj
mesarski učenec
iz dobre hiše, poštenega obnašanja ki bo obenem pomagal v gostilni. Ponudi naj se ustmeno s stariši
v Hotel Herndl v Ljutomeru.

Lepe nove parhente,
damentuch, štofe, hlačvino, odeje, slamjake, nogavice, zašite srajce, gate ter najfinejši petrolej priporoča po znižanih cenah trgovina
Josip Farkaš, Sv. Jurij ob Šč.

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir,
sadje in druge deželne pridelke
kupi in prodaja **Andrej Oset**
Maribor, Aleksandrova cesta 57. - Telefon št. 88

JANKO CIMERMAN
trgovina meš. blaga v LJUTOMERU
priporoča veliko izbiro raznovrstnega manufakturnega blaga za jesen in zimo po najnižjih cenah.
Točna in solidna postrežba.

TISKARNA PANONIJA
GORNJA RADGONA

dobro in
moderno opremljena
se priporoča za točno, ceno in
hitro izvršitev tiskovin vseh vrst, ima bogato
zalogo vsakovrstnih pisarniških in šolskih
potrebščin, vseh barv svilenega
in krep-papirja, pis.
papirja v kasetah
in v mapah
itd.

KNJIGOVEZNIKA - KNJIGARNA - TRGOVINA S
PAPIRJEV IN PISARNIŠKIMI POTREBŠČINAMI
na drobno in debelo - ZALOGA ŠOLSkih KNJIG

Hranilnica in Posojilnica v Radincih r. zadr. z
deluje z uspehom ob meji! neom. z.